

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

ІНСТИТУТ ПРАВА ТА СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

**КАФЕДРА ГАЛУЗЕВОГО ПРАВА ТА ЗАГАЛЬНО ПРАВОВИХ
ДИСЦИПЛІН**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з навчально-
виховної роботи

_____ О.П. Коляда
« ____ » _____ 20__ р.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА
освітня програма «Право»
(назва освітньої програми)
освітнього рівня другий (магістерський) рівень
(назва освітнього рівня)
освітня програма 08 ПРАВО
(назва освітньої програми)
Галузь знань 08 ПРАВО
(назва і назва галузі)
спеціальність 081 ПРАВО
(назва і назва спеціальності)

Рік навчання: *I, 2 семестр*

Обсяг кредитів: *4 кредити ECTS, 120 годин*

Форма підсумкового контролю: *залік*

Мова викладання: *українська*

Київ 2022 рік

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	<i>Орловська Ірина Григорівна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри галузевого права та загально правових дисциплін</i>
Асистент викладача	
Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання	<i>Орловська Ірина Григорівна – к.ю.н., доцент, завідувач відділу правової експертизи департаменту правового захисту Федерації профспілок України</i>
Профайл викладача	<i>https://uu.edu.ua/institute_of_law_and_international_relations</i>
Профайл асистента	
Канали комунікації	<i>Телефон викладача: +380936955405 Електронна пошта: Orlovska27-09@ukr.net Вайбер: +380936955405 Кабінет (електронний кабінет): 502 (III корпус)</i>
Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу http://vo.ukraine.edu.ua/ за адресою	http://vo.ukraine.edu.ua/course

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 4	Галузь знань <u>08 Право</u> (шифр і назва)	Вид дисципліни За вибором студента (обов'язкова чи за вибором студента)	
	Спеціальність <u>081 Право</u> (шифр і назва)	Цикл підготовки <u>Професійний</u> (загальний чи професійний)	
Модулів – 1	Спеціалізація <u>Адміністративно-господарська</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – наукова робота	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська мова</u>	Семестр	
Загальний обсяг годин – 120		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		90 год.	100 год.
Індивідуальні завдання: 10год.			
Вид семестрового контролю: залік			

ПЕРЕДРЕКВІЗИТИ:

Попередньо вивчені дисципліни – Теорія держави і права, Конституційне право України, Основи римського приватного права, Міжнародне право

ПОСТРЕКВІЗИТИ:

Актуальні проблеми теорії держави і права, Актуальні проблеми адміністративного права, Актуальні проблеми цивільного права та процесу, Актуальні проблеми кримінального права та процесу, Виконання дипломної роботи

МЕТОЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ: є поглиблення та систематизація доктринальних знань про юридичну природу конституційних прав та основоположних свобод людини, розуміння «принципу дружнього ставлення до міжнародного права» в аспекті співвідношення прав і основоположних свобод в конституційному й міжнародному праві, конституційних та міжнародних гарантій прав людини та основоположних свобод. Визначення проблемних питань правового регулювання конституційних прав і свобод людини в Україні.

Знання та уміння, отримані студентами в процесі вивчення навчальної дисципліни «Права людини та верховенство права», сприяють успішному вивченню аспірантами інших як теоретичних, так прикладних навчальних дисциплін, спрямованих на формування професійних знань і умінь у царині захисту прав людини і основоположних свобод.

При вивченні навчальної дисципліни «Права людини та верховенство права» студенти повинні, щонайменше:

знати наукову проблематику щодо юридичної природи фундаментальних прав людини і основоположних свобод, конституційних обов'язків людини і громадянина та механізму їх забезпечення й захисту; юридичні позиції Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини з проблем основних прав, свобод та обов'язків; актуальні проблеми конституціоналізації основних прав та свобод людини в Україні на сучасному етапі.

- *вміти* володіти науковою проблематикою, пояснити специфіку

юридичної природи громадянських та політичних прав і свобод, з одного боку, та соціально-економічних конституційних прав і свобод, з іншого, особливостей механізму їх гарантування; застосовувати юридичні позиції Конституційного Суду України та практику Європейського суду з прав людини з проблем прав людини та її основоположних свобод; запропонувати шляхи удосконалення конституційного регулювання основних прав, свобод та обов'язків людини в Україні.

Формування предметних компетентностей навчальної дисципліни має сприяти суттєвому поглибленню результатів навчання, передбачених освітньо- професійною програмою першого (бакалаврського) рівня (варіативна компонента).

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті засвоєння навчальної дисципліни «Права людини та верховенство права»:

ГЖ — 1. Поглиблення знань щодо інституту конституційного статусу людини і громадянина.

ПК - 2. Ґрунтовне розуміння природи, змісту, ролі та значення фундаментальних конституційних прав і свобод особи.

ПК - 3. Системне бачення ролі інституту конституційних прав і свобод людини і громадянина у системі конституційних цінностей.

ГЖ - 4. Глибоке володіння проблематикою ключових критеріїв класифікації прав і свобод людини і громадянина.

ГЖ - 5. Здатність розуміти особливості конституційно-правового забезпечення прав і свобод людини Конституційним Судом України.

ГЖ - 6. Здатність розуміти зміст та форми реалізації основних прав людини і громадянина, закріплених на рівні Конституції.

ГЖ - 7. Уміння самостійно підготувати обґрунтовану конституційну скаргу, звернення до Євросуду.

ПК - 8. Здатність розуміти особливості різних елементів механізму

захисту прав і свобод людини і громадяни в Україні.

ПК - 9. Уміння обґрунтувати юридичну позицію Конституційного Суду України з використанням правових позицій та практики Європейського суду з прав людини.

ПК - 10. Здатність здійснювати доктринальне тлумачення норм Конституції України, Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

ПК - 11. Здатність критично аналізувати інтерпретаційну практику Конституційного Суду України.

ПК - 12. Здатність критично аналізувати прецедентне право Європейського суду з прав людини.

ПК - 13. Покращення навичок консультивання з питань звернень до Євросуду.

ПК - 14. Здатність використовувати рішення та юридичні позиції Конституційного Суду України у правозастосуванні.

ПК - 15. Здатність використовувати практику Європейського суду з прав людини у правозастосуванні.

ПК - 16. Здатність розв'язувати практичні проблеми, що виникають у процесі реалізації конституційних прав і свобод.

ПК - 17. Здатність самостійно вирішувати науково-теоретичні і науково-практичні проблеми конституційного інституту прав і свобод людини.

ПК - 18. Уміння виявляти й аналізувати проблеми конституційно-правового регулювання прав людини та пропонувати шляхи його удосконалення.

ПК - 19. Здатність визначити головні напрямки конституційного реформування у правозахисній сфері.

ПК - 20. Здатність до системного аналізу практики застосування Конституції та конституційного законодавства щодо прав і свобод.

ПК - 21. Здатність робити обґрунтовані та вмотивовані висновки при вирішенні практичних завдань з дисципліни права і свободи людини і

громадянина та механізм їх захисту.

ПК - 22. Здатність самостійно складати проекти правових документів при вирішенні завдань зі сфери прав і свободи людини і громадянина.

ПК - 23. Здатність брати участь у розробці проектів нормативно-правових актів за обраною правничою спеціалізацією.

ПК - 24. Здатність надавати консультації та висновки при вирішенні конституційно-правових проблем правозахисту.

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС НД -1.1. Орієнтуватися в основних категоріях інституту конституційного статусу людини і громадянина.

РНС НД - 1.2. Знати критерії класифікації, різновиди, покоління прав людини.

РНС НД - 1.3. Знати особливості конституційно-правових обмежень у реалізації прав людини.

РНС НД - 1.4. Розуміти сутність (природу) та зміст особистих прав людини і громадянина.

РНС НД - 1.5. Знати зміст невід'ємного права людини на життя, гарантій його реалізації.

РНС НД - 1.6. Знати особливості реалізації права на свободу пересування.

РНС НД - 1.7. Розуміти сутність новітнього поняття прайвесі - права на недоторканність приватного життя.

РНС НД - 1.8. Знати форми реалізації свободи думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

РНС НД - 1.9. Знати особливості конституційно-правового регулювання доступу до публічної інформації в Україні.

РНС НД - 1.10. Знати зміст і особливості реалізації основних політичних прав і свобод людини в Україні, юридичні позиції Конституційного Суду України у цій сфері.

РНС НД - 1.11. Застосовувати конституційно-правове законодавство в

царині регулювання виборчих прав громадян в Україні.

РНС НД - 1.12. Розбиратись у особливостях гарантій реалізації економічних, соціальних, культурних прав людини в Україні.

РНС НД - 2.1. Знати систему механізму захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні.

РНС НД - 2.2. Розуміти сутність права на судовий захист.

РНС НД - 2.3. Знати особливості сучасного статусу адвокатури у системі захисту прав людини.

РНС НД - 2.4. Знати значення інституту Уповноваженого Верховної Ради з прав людини у механізмі правозахисту.

РНС НД - 2.5. Знати зміст і сутність права на професійну правничу допомогу.

РНС НД - 2.6. Знати місце Європейського суду з прав людини у механізмі захисту фундаментальних прав.

РНС НД - 2.7. Знати межі юрисдикції Євросуду.

РНС НД - 2.8. Знати каталог прав людини та основоположних свобод, що захищаються Євроконвенцією.

РНС НД - 2.9. Знати умови прийнятності індивідуальних заяв Євросудом.

РНС НД - 2.10. Знати правову природу рішень Євросуду.

РНС НД — 2.11. Знати механізм виконання рішень Євросуду.

РНС НД - 2.12. Розуміти місце Конституційного Суду України у механізмі захисту прав людини.

РНС НД - 2.13. Розуміти природу Конституційного Суду України як органу конституційного контролю.

РНС НД - 2.14. Знати особливості національної моделі конституційної скарги.

РНС НД - 2.15. Уміти підготувати проект конституційної скарги, відповідного рішення Конституційного Суду України.

РНС НД - 2.16. Знати умови прийнятності конституційної скарги.

РНС НД - 2.17. Уміти використовувати юридичні наслідки задоволення конституційної скарги.

Структура навчальної дисципліни Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Змістовий модуль 1. Права людини та верховенство права головні чинники розвитку правової держави.															
Тема 1. Природне право як основа виникнення прав людини. Покоління прав людини.	15	2		2			11	14	2		2			10	АР: СР:
Тема 2. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина.	15	2		2			11	14						14	АР: СР:
Тема 3. Верховенство права, Рада Європи та Європейський Союз	15	2		2			11	14	2		2			10	АР: СР:
Тема 4. Підходи до розуміння та застосування верховенства права і його складових.	15	2		2			11	14						14	
Тема 5. Основні вимоги принципу верховенства права і правової держави та їх реалізація в	15	2		2			11	14						14	

юридичній діяльності															
Модульний контроль															тести
Разом за змістовим модулем 1	75	10		10			55	70	4		4			62	
Змістовий модуль 2: Європейське судочинство: механізм звернення та розгляду															
Тема 6. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: загальна характеристика.	15	2		2			10	12	2					10	АР: СР:
Тема 7. Європейський суд з прав людини: історія становлення та порядок організації і діяльності.	15	2		2			10	14						14	АР: СР:
Тема 8. Порядок звернення до європейського суду та проходження справи в Європейському суді з прав людини.	14	2					10	14						14	АР: СР:
Модульний контроль															тести
Разом за змістовим модулем 2	44	6		4			30	40	2					38	
ІНДЗ							10							10	ІНДЗ:
Усього годин	120	16		14			90	120	6		4			110	

1.

ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи та форми організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

З метою більш ефективної активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні навчальної дисципліни «Цивільне право» можуть використовуватись: оглядові лекції, лекції з проблемних питань, робота в малих групах, семінари-дискусії, ділові ігри, презентації, заняття із застосуванням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки тощо.

Кожен з видів методики застосовується викладачем на власний розсуд. При цьому, слід враховувати рівень підготовленості групи, кількість студентів, бажання студентів приймати участь в тому чи іншому виді методики активізації процесу навчання, а також особливості конкретної дисципліни.

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи.

Наприклад, лекції з проблемних питань покликані сприяти розвитку логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми може обмежуватися двома – трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій можуть даватись питання для самостійного їх осмислення.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

Наприклад, робота в малих групах проводиться з метою активізації навчання при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє особливу роль і певними своїми індивідуальними якостями та знаннями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливість для участі кожного студента в роботі за метою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду спілкування. Така форма навчання використовується також з метою більш ґрунтовного засвоєння матеріалу, загострення уваги на особливо важливих аспектах, що містять в собі винесені на розгляд проблемні питання.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів, презентацій.

Наприклад, презентації проводяться у формі виступів за результатами виконання письмових завдань, з науково-навчальними тезами, рефератами,

доповідями перед аудиторією тощо, де також доцільно використовувати для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, демонстрації нових наукових поглядів, оригінальних висновків та пропозицій.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Наприклад, семінари-дискусії (колоквіуми) проводяться для того, щоб сприяти обміну думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвинути мислення, допомагати формуванню поглядів і переконань, виробити вміння формулювати думки й висловлювати їх, вміння прислухатись до точки зору опонентів і «чути їх», навчитись оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод "вибуху", метод природних наслідків і трудовий метод.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
2. Конвенції про захист прав і основних свобод людини від 04.11.1950 р. № ETS N 005.
3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. // Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи: 36. міжнар. док. - К.: Наук, думка, 1992. - 200 с.

4. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р. // Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи: 36. міжнар. док. - К.: Наук, думка, 1992. - 200 с.

5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. // Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи: 36. міжнар. док. - К.: Наук, думка, 1992. - 200 с.

6. Європейська конвенція про усиновлення дітей від 24.04.1967 р.

7. Регламент Суду від 01.07.2006 р.

8. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. №1618-IV.

9. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р.

10. Кодекс адміністративного судочинства України 06.07.05р. №2747-IV.

11. Закон України „Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини” № 3477-IV від 23.02.2006 р.

12. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 № 2136- VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376.

13. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23. 02. 2006 № 3477-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2006, № 30, ст. 260.

14. Про міжнародні договори України: Закон України від 29. 06. 2004 № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 50, ст.54

15. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, схвалено Указом Президента України № 361/2006 від 10.05.2006 р.

16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо реалізації Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 31.05.2006 р. № 784.

17. Указ Президента України від 25 червня 2002 р. N 581 "Про Порядок здійснення захисту прав та інтересів України під час розгляду справ у закордонних юрисдикційних органах".

18. Лист Верховного Суду України „Щодо перевищення розумних

строків розгляду справ” № 1-5/45 від 25.01.2006 р.

Додаткова література:

19. Бессарабов В.Г. Европейский суд по правам человека. М. : Юрлитинформ, 2003. 247 с.

20. Буткевич В. Європейський суд з прав людини та українське судочинство: питання взаємодії: В.Буткевич, В.Маляренко: [В Україні відбулася міжнародна конференція на тему "Конвенція про захист прав і основних свобод людини в національній судовій практиці]. Вісн. Верхов. Суду України. 2004. № 4. С.2 - 8.

21. Вільдхабер Л. Місце Європейського Суду з прав людини у європейському конституційному контексті. Вісн. Конституц. Суду України. 2002. № 1. С. 56 - 59.

22. Голодницкий Э. Судится по-европейски: Как обжаловать проигранное дело в Европейском суде по правам человека: [Вивчення судового розгляду у Європейських судах (безкоштовність процесу), рекомендації щодо вибору суду, справи які входять до компетенції суду]. Власть и политика. 2005. 28 янв. 3 февр. (№ 4). С.11.

23. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. К.: „АртЕк”, 1997. 624 с.

24. Мармазов.В. Метод ефективності як засіб розширення потенціалу Конвенції про захист прав людини та основних свобод щодо економічних та соціальних прав. Журнал "Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі". № 4, 2002.

25. Судова практика Європейського суду з прав людини. Рішення щодо України / Відп. Ред.. В.В.Лутковська. К.: Праксіс, 2005. 480 с.

26. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вип.. 2-е, випр., доп. К.: Реферат, 2007. 848 с.

27. Журнал "Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі".

28. Конституційне право України : підручник / Т. М. Слінько, Л. І.

Летнянчин, Ф. В. Веніслпвський та ін.; за заг. ред.. Т. М. Слінько. - Харків : Право, 2020. - 592 с.

29. Головатий С. П. Про людські права. Лекції. Київ : Дух і Літера, 2016. - 760 с.

30. Дворкін Р. Серйозний погляд на права. К. : Основи, 2000. - 519 с.

31. Летнянчин Л. І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики / Л. І. Летнянчин. - Х.: Вапнярчук Н.М., 2006.-255 с.

32. Моткова О. Право на життя у рішеннях Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини. Вісник Конституційного Суду України. - 2015. - № 1. - С. 49-59.

33. Нестеренко О. Інформація в Україні: право на доступ. Х.: Акта, 2012.- 306 с.

34. Полховська І. К. Конституційний принцип рівності людини і громадянина в Україні: Монографія. Полтава: Полтавський літератор, 2009. - 200 с.

35. Рабінович С. Принцип рівності прав людини у практиці Конституційного Суду України: проблеми методики застосування / С. Рабінович, О. Панкевич // Вісник Конституційного Суду України. 2015. № 5. - С. 97-111.

36. Разметаєва Ю.С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: монографія / Ю.С. Разметаєва. - Х.: «Финарт». - 192 с.

37. Речицький В. В. Конституційне АБВ. Харків: ТОВ «Видавництво «Права людини»», 2016. - 408 с.

38. Речицький В. В. Неформальний конституціоналізм. Харків: ТОВ «Видавництво «Права людини»», 2018.-356 с.

39. Серьогін В.О. Право на недоторканність приватного життя (правйвесі) утконституційно-правовій теорії та практиці: Монографія / В.О. Серьогін. Харків: Видавництво «ФІНИ», 2010. - 608 с.

40. Слінько Т. М. Конституційно-правові гарантії свободи слова / Т. М. Слінько // Наше право. - 2014. - № 9. - С. 11-16.

41.Тодьіка Ю. Н. Конституционно-правовой статус человека и гражданина в Украине / Ю. Н. Тодьіка, О. Ю. Тодьіка. - К.: Концерн «Видавничий Дім «ІнЮре», 2004. - 368 с.

42.Ткаченко Є. В. Щодо деяких проблем реалізації права на свободу віросповідання в Україні. Є. В. Ткаченко Теорія і практика правознавства : електронне видання. 2015. Вип. 2 (8).

43.Чуб О. О. Конституційне право громадян України на участь в управлінні державними справами / О. О. Чуб. - Х.: Одіссей, 2005. - 232 с.

44.Шевчук С. Судовий захист прав людини: практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. Шевчук. - К. : Реферат,2006. - 848 с.

45.Берестова І.Е. Теоретичні засади захисту публічних інтересів у цивільному судочинстві та конституційному провадженні. - Київ : ФОП Маслаков, 2018. - 496 с.

46.Берченко Г. В., Ткаченко Є. В. Право на звернення з індивідуальною конституційною скаргою в Україні: теоретико-практичні аспекти // Право України. - 2018. - № 12. - С. 92-113.

47.Головін А. С. Захист прав і свобод людини і громадяни при здійсненні правосуддя в рішеннях Конституційного Суду України. К.: Логос, 2011. - 307 с.

48.Гультай М. Норми міжнародного права у практиці Конституційного Суду України. Вісник Конституційного Суду України. - 2014. -№ 6. -С. 81-89.

49.Гультай М. М. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного правосуддя: Монографія / М. М. Гультай. - Х.: Право, 2013. — 424 с.

50.Гультай М.М. Конституційна скарга у механізмі досугу до конституційного права. Курс лекцій. - Київ: «Центр учбової літератури», 2019. - 270 с.

51.Дашковська О. До питання про правові інститути забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Вісник Академії правових наук України. 2010 р. - №3 (62): 36. наук. пр. / Акад. прав, наук України. - Х.: Право, 2010. - С. 44-49

52.Заворотченко Т. С. Система конституційно-правових гарантій прав і свобод людини і громадянина в Україні. Право України. - 2002. -№ 5. -С. 110-116.

53.Кампо В. Європейська конвенція 1950 року та проблеми захисту прав громадян у діяльності Конституційного Суду України / В. Кампо // Вісник Конституційного Суду України. - 2011. - № 4-5. - С. 104-113.

54.Конституційна скарга у системі захисту прав людини в Україні // Право України. - 2018. - № 12 (Тематичний випуск).

55.Летнянчин Л. І. Проблеми конституціоналізації індивідуальної конституційної скарги в Україні // Право України. - 2018. - № 12. - С. 55-76.

56.Летнянчин Л. І. Пряма дія Конституції України в теорії і практиці вітчизняного конституційного будівництва / Л. І. Летнянчин // 36. наук, статей та тез наук, повід, за матеріалами міжнар. наук.-практ. кофн. 23 листопада 2012 р.: у 2 ч. - Ч. 1. - Х.: Точка, 2012. - С. 93-99.

57.Пархоменко Н. М. Роль громадянського суспільства у захисті прав і свобод людини та громадянина / Н. М. Пархоменко // Право України. - 2014. - № 4. - С. 116-125

58.Проблеми та перспективи запровадження індивідуальної конституційної скарги в Україні: Монографія / О. В. Петришин, Ю. Г. Барабані, С. Г. Серьогіна, Бодрова. - К.: Атіка - И, 2010. - 108 с.

59.Селіванов А. О. Права і свободи громадян під захистом Конституційного суду України : правові позиції сучасної доктрини конституційного правосуддя. Акад. прав, наук України. - К. : Логос, 2005. - 104 с.

60.Серьогіна С. Г. Використання практики Європейського суду з прав людини як перспективний напрям оптимізації конституційного судочинства в Україні. Вісн. Конституц. Суду України. - 2005. - № 6. - С. 41—46.

61.Слінько Т. М. Міжнародно-правові гарантії реалізації права людини і громадянина на інформацію. Наше право. - 2013. - № 12. - С. 142-148.

62.Слінько Т.М. Конституційний Суд України у механізмі забезпечення балансу цінностей свободи слова і національної безпеки. Міжнародна науково-практична конференція «Права людини і національна безпека: роль

органу конституційної юрисдикції», 27 червня 2019 р. м. Київ. Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка. 376 с., С. 299-303.

63.Слінько Т. М. Практика Європейського суду з прав людини як джерело інтерпретаційної діяльності Конституційного Суду України / Т. М. Слінько // Форум права. - 2013. - № 3. - С. 596-601.

64.Теорія і практика конституціоналізації галузевого законодавства України / наук. ред. Ю.С. Шемшученко, відп. ред. Н.М. Пархоменко. - К.: Юридична думка, 2013. - 308 с.

65.Тодьіка Ю. Н. Конституционно-правовой статус человека и гражданина в Украине / Ю. Н. Тодьіка, О. Ю. Тодьіка. - К.: Ін Юре, 2004. - 368 с.

66.Ткаченко Є. В. Право на звернення з індивідуальною конституційною скаргою (у співавторстві). Право України. 2018. № 12. С. 92-114.

67.Федоренко В.Л. Конституційні права та свободи людини в Україні й ефективність їх гарантування // Питання теорії конституційного права і модернізації Конституції України: 36. наук, праць / В.Л. Федоренко; за ред. і з передмов, академ. О.В. Скрипнюка. - К.: Видавництво Ліра-К, 2013. - 190 с.

68.Христова Г. О. Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини: сучасні виклики: монографія. - Харків: Право, 2018. - 680 с.

69.Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції. - К.: Український центр Правничих студій, 2001. - 302 с.

70.Шевчук С. Узгодженість практики Європейського суду з прав людини та Конституційного Суду України / С. Шевчук // Вісник Конституційного Суду України. -2011. -№ 4-5. -С. 122-130.

Інтернет сайти:

71. www.coe.kiev.ua – Рішення Європейського суду.

72. www.eurocourt.org.ua – Практика Європейського суду з прав людини

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
Теми самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Природне право як основа виникнення прав людини. Покоління прав людини.	11
2	Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина	11
3	Верховенство права, Рада Європи та Європейський Союз	11
4	Підходи до розуміння та застосування верховенства права і його складових.	11
5	Основні вимоги принципу верховенства права і правової держави та їх реалізація в юридичній діяльності	11
6	Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: загальна характеристика	10
7	Європейський суд з прав людини: історія становлення та порядок організації і діяльності	10
8	Порядок звернення до європейського суду та проходження справи в Європейському суді з прав людини.	10

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.			
ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ГОЛОВНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ			
Тема 1. Природне право як основа виникнення прав людини. Покоління прав людини (2 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	12	I-II
Тема 2. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина. (2 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	12	III- IV
Тема 3. Верховенство права, Рада	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	12	V- VI

Європи та Європейський Союз (2 год.)			
Тема 4. Підходи до розуміння та застосування верховенства права і його складових (2 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	12	VII- VIII
Тема 5. Основні вимоги принципу верховенства права і правової держави та їх реалізація в юридичній діяльності. (2 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, підсумкова модульна контрольна робота	17	IX-X
<i>Всього: 10 год.</i>	<i>Всього: 65 балів</i>		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.			
Європейське судочинство: механізм звернення та розгляду			
Тема 6. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: загальна характеристика (2 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	12	XI-XII
Тема 7. Європейський суд з прав людини: історія становлення та порядок організації і діяльності (2 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття	12	XIII-XIV
Тема 8. Порядок звернення до європейського суду та проходження справи в Європейському суді з прав людини. (2 год.)	Індивідуальне заняття, підсумкова модульна контрольна робота, залік	15	XV-XVI
<i>Всього: 6 год.</i>	<i>Всього: 39 балів</i>		
<i>Разом: 16 год.</i>	<i>Разом: 104 балів</i>		

КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з двох модулів, які включають 2 змістовних модулів.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Крайні терміни складання та перескладання дисципліни	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Правила академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).
Вимоги до відвідування	Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

ПЕРЕВІРЕНО:

_____ (посада, звання)

_____ (_____)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

_____ 20__ р.